

STARTNOTITIE PROJECTVESTIGING GLASTUINBOUW WEST-BRABANT

**Notitie bij de start van de milieueffectrapportage ten behoeve van de partiële
streekplanherziening voor projectvestiging glastuinbouw in West-Brabant**



**Provincie
Noord-Brabant**

's Hertogenbosch 12 oktober 1999

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding.....	1
1.2	Beknopte inhoud Beleidsnota Glastuinbouw	1
1.3	Doel van het besluit.....	2
1.4	Waarom een milieueffectrapportage	2
1.5	Doel van de milieueffectrapportage en van de startnotitie	2
1.6	Betrokken partijen bij de opstelling van het milieueffectrapport	3
2	Procedures en besluiten	5
3	Voorgenomen activiteit en alternatieven	7
4	Relevant beleid	12
4.1	Rijk.....	12
4.2	Provincie Noord-Brabant	12
4.3	Overige provincies	14
4.4	Gemeenten.....	15
5	Milieu-effecten	17

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Kortgeleden (augustus '99) hebben wij de Beleidsnota Glastuinbouw gepubliceerd. Het doel van deze nota is helderheid te geven aan sector, gemeenten en andere belanghebbenden over de plaatsen waar, en de mate waarin glastuinbouw in Noord-Brabant kan groeien. Wij geven daarin aan op welke wijze wij op de middellange termijn omgaan met de ontwikkeling van glastuinbouw in Noord-Brabant. Hoewel de ruimtelijke invalshoek in deze beleidsnota centraal staat, besteden wij ruim aandacht aan de kansen en beperkingen die uit de overige beleidsterreinen voortkomen: milieu, water, energie, natuur en landschap. De inhoud van deze nota vatten wij in paragraaf 1.2 kort samen. (Voor geïnteresseerden is hij verkrijgbaar bij het servicecentrum van de provincie Noord-Brabant: 073-6812525). Daarna geven wij aan wat het doel is van deze startnotitie en welke partijen daarbij worden betrokken.

De opbouw van deze startnotitie is verder als volgt. In paragraaf 2 wordt het proces dat wij voor glastuinbouw volgen weergegeven en wordt vermeld wanneer wij de te onderscheiden fasen af willen ronden. De voorgenomen activiteit en de locaties die wij in beschouwing nemen beschrijven wij in paragraaf 3. Het belangrijkste beleid, geformuleerd door Rijk, provincie, buurprovincies en gemeenten dat voor de ontwikkeling van projectvestiging van belang staat weergegeven in paragraaf 4. Welke milieu-aspecten wij willen onderzoeken op die locaties beschrijven wij kort in paragraaf 5.

1.2 Beknopte inhoud Beleidsnota Glastuinbouw

Er zijn tal van redenen om de ontwikkeling van de glastuinbouw te stimuleren in gebieden waar deze zich duurzaam en optimaal kan ontwikkelen. Argumenten voor clustervorming zijn deels ingegeven door maatschappelijk minder aantrekkelijke aspecten van verspreid voorkomende glastuinbouwbedrijven, waaronder natuur, water, milieu en landschap. Zo geeft verspreid gelegen glas een diffuus beeld, waarbij de indruk van verglazing zowel overdag als 's nachts veel verder strekt dan op basis van de oppervlakte verwacht wordt. Een deel van de argumenten komt voort uit motieven die op bedrijfsniveau een belangrijke rol spelen. Voor bedrijven die bij elkaar zijn gelegen, is het eerder mogelijk om aan de eisen vanuit milieu en watervoorziening te voldoen dan in geval van solitaire ligging: milieuvoordeel - zoals aansluiting op restwarmte, of een gezamenlijke warmtekrachtkoppeling - kan worden behaald bij bedrijven die dicht bij elkaar liggen. Zij kunnen een verhoging van het rendement van de onderneming tot gevolg hebben. Positieve economische aspecten en milieuvoordeel zijn ook aanwezig bij gezamenlijke aan- en afvoer en gezamenlijke in- en verkoop (leveringscontracten). Als gevolg van de samenwerking zullen minder verkeersbewegingen optreden. Het opvangen van groei van glastuinbouw achten wij verantwoord als dat plaats vindt in de vorm van een bundeling van activiteiten. Dit beleid, gericht op versterken van concentratie en samenwerking van glastuinbouwbedrijven en verwoord in het streekplan van '92, geldt in zeker zo sterke mate nu:

- De eisen vanuit het milieu hoger liggen;
- De aandacht voor ruimtelijke kwaliteit toeneemt;
- De tendens tot schaalvergroting voortzet en
- De oppervlakte buitengebied afneemt als gevolg van verstedelijking.

Ten behoeve van een realistische ruimte-claim en om tot juiste locatiekeuzen te komen gaan wij uit van een uitbreiding met 400 à 500 hectare glas tot het jaar 2010. Het gaat bij deze oppervlakte zowel om uitbreiding van bestaande bedrijven als om verplaatsing en vestiging van nieuwe. Een deel van de toename van het glas in West-Brabant komt voor rekening van de overloop uit het Westland: gerekend wordt op 100 à 150 hectare netto glas tot het jaar 2010. Dat impliceert dat er in West-Brabant 300 à 350 hectare glas bij kan komen en in Oost-Brabant 100 à 150 hectare.

In het kader van het ruimtelijk beleid maken wij onderscheid in vestigingsgebieden, doorgroeigebieden en overig gebied: deze gebieden worden hieronder kort gedefinieerd.

- De **vestigingsgebieden** zijn geografisch afgebakende gebieden die zich in verband met gunstige ruimtelijke en milieu-factoren zowel lenen voor vestiging van nieuwe als voor uitbreiding van bestaande glastuinbouwbedrijven. Aan die uitbreidingen, respectievelijk nieuwvestigingen worden door de provincie geen beperkingen gesteld. In het streekplan zijn deze vestigingsgebieden als "ontwikkelingsgebied voor glastuinbouw" aangegeven. Binnen deze gebieden zijn **projectvestigingen** mogelijk. Daaronder wordt verstaan: het in georganiseerde vorm ontwikkelen en inrichten van een gebied ten behoeve van glastuinbouw. Uitgifte vindt plaats aan meerdere individuele bedrijven. De Plukmadese polder in de

gemeente Drimmelen is het voorbeeld van een projectvestiging in Noord-Brabant. Deze heeft echter nauwelijks meer uitbreidingsmogelijkheden.

- De **doorgroeigebieden** zijn nader af te bakenen gebieden waar zich momenteel reeds een bepaalde glastuinbouw concentratie bevindt en waar de bestaande glastuinbouwbedrijven ruime uitbreidingsmogelijkheden krijgen in geval wordt voldaan aan een aantal eisen met betrekking tot water, milieu, energie, natuur en landschap. Een limitatieve lijst met mogelijke doorgroeigebieden is in de beleidsnota opgenomen. Om als doorgroeigebied aangemerkt te worden moeten de gebieden aan bepaalde minimale eisen (waaronder ruimtelijke) voldoen. Onderzoek naar de feitelijke mogelijkheden voor doorgroei van de aanwezige kassen en de gebiedsbegrenzing, zal aan de hand van in de beleidsnota vastgestelde criteria op gemeentelijk niveau plaats moeten vinden.
- De rest van Brabant is **overig gebied**. De ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijven zijn hier beperkt. Concreet hangen zij af van de situering in relatie tot kwetsbaar gebied gezien vanuit een oogpunt van natuur, water en landschap. Globaal kan het volgende onderscheid worden gemaakt:
 - In gebieden die mede naar aanleiding van de aanduidingen op provinciaal niveau in bestemmingsplannen de bestemming agrarische gebied zonder meerwaarde hebben gekregen, kan de netto oppervlakte glas onder voorwaarden worden verhoogd van 2,0 hectare op dit moment naar 3,0 hectare. Deze maximummaat geeft voldoende garantie voor het kunnen voeren van een goede bedrijfsvoering.
 - In gebieden die mede naar aanleiding van aanduidingen op provinciaal in bestemmingsplannen de bestemming agrarisch gebied met meerwaarden hebben gekregen en in de ecologische hoofdstructuur liggen momenteel naar schatting 40 à 50 bedrijven. Deze hebben een gemiddelde oppervlakte van bijna 1 hectare. Onder meerwaarden verstaan wij landschaps-, natuur- en cultuurhistorische waarden, de zogenaamde “Inc-waarden”. Bedrijven die in deze zone zijn gelegen moeten in principe verdwijnen. Welke mogelijkheden bedrijven worden geboden die uit willen breiden maar waarvoor de ruimtelijke mogelijkheden aansluitend aan hun bedrijf ontbreken, is mede afhankelijk van de ontwikkeling van een fonds dat is bedoeld voor verplaatsing van bedrijven die in verband met natuur(ontwikkeling) en landschap op ongewenste locaties zijn gelegen.

1.3 Doel van het besluit

Doel van het voornemen is een nieuwe projectvestiging in West-Brabant mogelijk te maken door een herziening van het streekplan waarbij bij Moerdijk de aanduiding “vestigingsgebied glastuinbouw” op de kaart komt. Een nevendoelestelling is het op de kaart plaatsen van de feitelijk gerealiseerde glastuinbouw in Steenbergen en bezien onder welke voorwaarden en in welke mate uitbreiding van glastuinbouw hier tot de mogelijkheden behoort. Het doel achter dit doel van de provinciale overheid is dat de glastuinbouw in voldoende mate ruimte wordt geboden voor geconcentreerde ontwikkeling, waarbij rekening wordt gehouden met de aspecten milieu, water, verkeer en vervoer en dergelijke.

Tevens willen wij in overleg met gemeenten afspraken maken om de vestigingsgebieden voor glastuinbouw op de streekplankaart in omvang beperken. De feitelijke inperking van deze gebieden zal plaats vinden in het kader van de streekplanherziening 2002.

1.4 Waarom een milieueffectrapportage

De centrale doelstelling van milieueffectrapportage is het milieubelang een volwaardige plaats geven in de besluitvorming over activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. De activiteiten en besluiten waarvoor een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld, staan vermeld in een lijst die is opgenomen in onderdeel C van het Besluit Milieueffectrapportage. Het aanleggen van een glastuinbouwgebied valt onder activiteit 11 “aanleg van een glastuinbouwgebied in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een glastuinbouwgebied met een oppervlakte van 100 hectare of meer”. De plicht om een MER op te stellen is gekoppeld aan het ruimtelijke plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet. Aangezien het voornemen is om een oppervlakte glastuinbouw van 150 à 200 hectare in Moerdijkse Hoek te realiseren en om glastuinbouw bij Steenbergen in het ruimtelijk beleid af te wegen, is sprake van m.e.r.-plicht.

1.5 Doel van de milieueffectrapportage en van de startnotitie

In een milieueffectrapport (MER) wordt beschreven welke milieueffecten zijn te verwachten wanneer een bepaalde activiteit wordt ondernomen. Tevens wordt daarin aangegeven welke mogelijke alternatieven er zijn. Tenminste dient beschreven te worden wat er gebeurt als de voorgenomen activiteit niet doorgaat (nul-alternatief), wat de

effecten zijn als zo veel mogelijk bij situering, inrichting en beheer rekening wordt gehouden met het milieu (het Meest Milieuvriendelijke Alternatief of MMA). Met behulp van het MER wordt gezocht naar de meest geschikte locatie en inrichting voor projectvestiging glastuinbouw in West-Brabant.

In deze startnotitie geven wij de contouren aan voor de werkwijze die we volgen, de alternatieven die we in beschouwing willen nemen en de mate van detail waar we in het milieu-effectrapportage voor kiezen. Doel van de startnotitie is ten eerste om bevoegd gezag (statencommissie RVL en MNL), de wettelijke adviseurs en de insprekers, de commissie voor de milieueffectrapportage en degenen die op andere wijze bij dit proces betrokken een beeld geven van het voornemen, zodat zij daarop kunnen inspelen. Ten tweede geven wij het tijdpad en het proces weer dat wij kiezen en vermelden de diverse overlegmomenten.

De resultaten van het MER willen wij in overleg met de gemeente zodanig concreet in de partiële herziening vastleggen, dat vervolgens op bestemmingsplanniveau geen inrichtings-MER meer nodig is. Dit impliceert een belangrijke tijdswinst en een financiële verlichting voor de gemeente. Dat vraagt om een goede onderling afstemming, waar wij de voorwaarde toe scheppen door de gemeente Moerdijk en Steenbergen toe te voegen aan de Stuurgroep Glastuinbouw, die de opstelling van het MER en de streekplanherziening begeleidt. Tijdens het opstellen van het m.e.r. gaan wij na of het mogelijk is om glastuinbouw bij Moerdijkse Hoek zodanig te lokaliseren, dat de ontwikkeling hiervan plaats kan vinden zonder dat hieruit naderhand problemen voortvloeien bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen. Mocht blijken dat dit niet lukt dan levert dat een vertraging op. Een dergelijk feit kan bij de besluitvorming een rol spelen.

Een ieder wordt uitgenodigd om in de periode van 22 oktober tot en met 21 november op de startnotitie te reageren. Reacties kunnen worden gezonden aan:

**Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's Hertogenbosch
onder vermelding van m.e.r. glastuinbouw West-Brabant**

1.6 Betrokken partijen in het milieueffectrapport

Bij milieueffectrapportage zijn verschillende partijen betrokken: ieder met een eigen rol en een eigen invalshoek. Hieronder staan zij kort vermeld:

De **initiatiefnemer** is de particulier of de organisatie die een activiteit wil ondernemen. Deze vraagt aan het bevoegd gezag een besluit te nemen over het toestaan van een bepaalde activiteit die niet binnen de huidige beleidskaders valt. In dit geval is het college van gedeputeerde staten de initiatiefnemer, want de partiële streekplanherziening wordt door ons college opgesteld; wij zijn derhalve verantwoordelijk voor het (laten) opstellen van het milieueffectrapport.

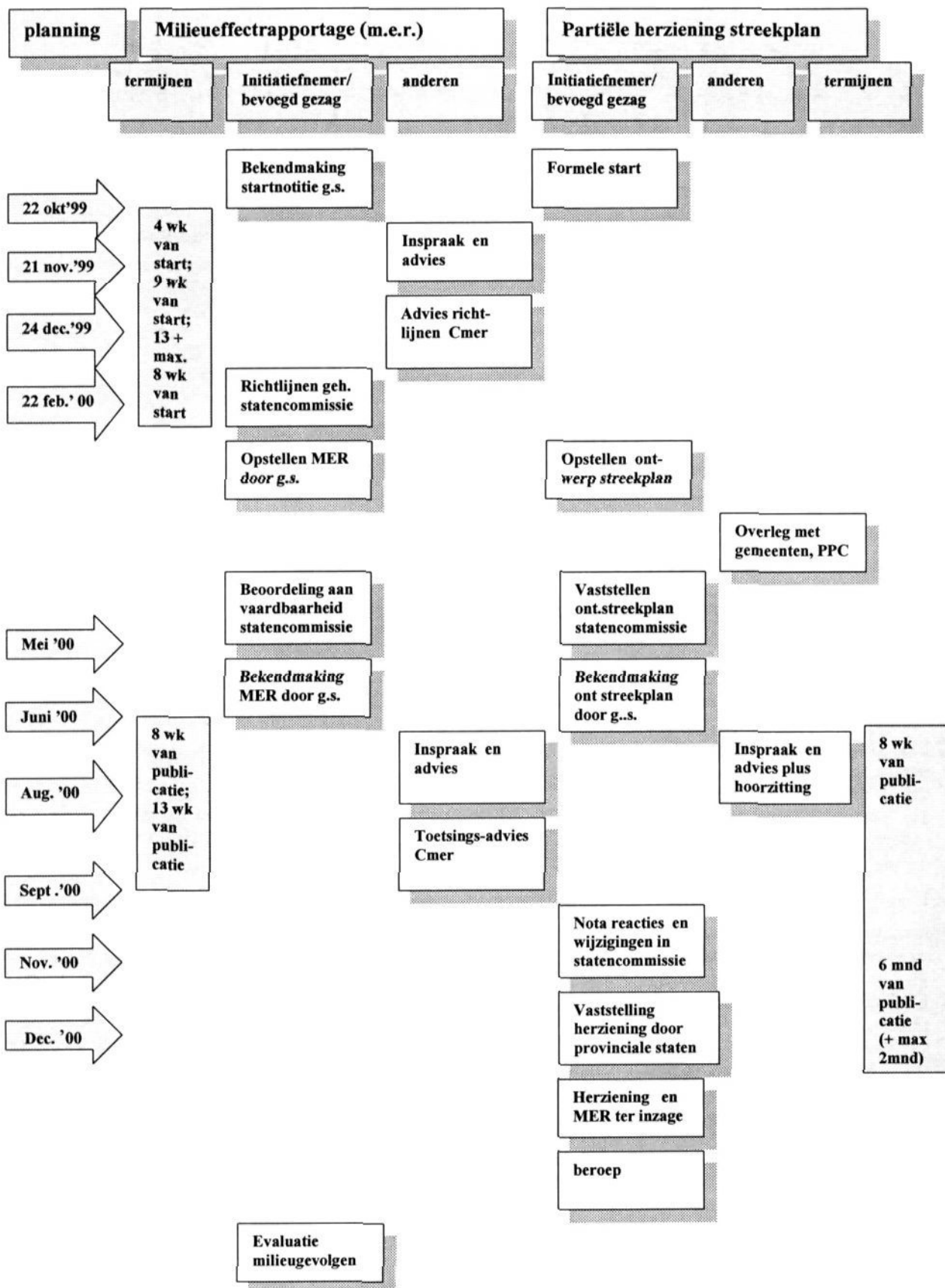
Ter begeleiding van dit proces functioneert een stuurgroep die het college adviseert. In de stuurgroep hebben de meest bij het proces betrokken partijen zitting: ZLTO, BMF, WOB, PNEM, Hoogheemraadschap West-Brabant en de eerder genoemde gemeentes over het grondgebied waarvan bij de streekplanherziening uitspraken worden gedaan: Moerdijk en Steenbergen.

Het **bevoegd gezag** is de overheidsinstantie die bevoegd is om over de activiteit van de initiatiefnemer een besluit te nemen waarvoor het milieueffectrapport wordt opgezet. Binnen de m.e.r.-procedure geeft het bevoegd gezag de taak om de richtlijnen die gelden voor het MER vast te stellen en om te beoordelen of het MER als dat is opgesteld aan voornoemde richtlijnen voldoet. De statencommissies RVL en MNL vervullen deze rol in deze m.e.r. Uiteindelijk stellen provinciale staten de streekplanherziening vast.

In de m.e.r.-regeling zijn twee **wettelijke adviseurs** aangewezen. Aan hen dient altijd advies gevraagd te worden ten behoeve over de richtlijnen en over het afgeronde MER. Daarnaast heeft de provincie in het milieubeleidsplan bepaald dat de Provinciale Commissie voor Milieu en Water adviseert in alle processen waarin de provincie de rol van bevoegd gezag vervult.

Insprekers zijn personen of instanties die op een bepaald moment hun mening geven over de gewenste inhoud van het MER en/of over de juistheid en de volledigheid van het afgeronde MER. Het staat een ieder vrij om als inspreker op te treden.

De **commissie voor de milieueffectrapportage** geeft eerst een advies voor de richtlijnen en vervolgens een toetsingsadvies over het MER. Zij betreft daarbij de adviezen en inspraakreacties die binnen de daarvoor staande termijnen zijn ontvangen.



2 PROCEDURE EN BESLUITEN

In het hiernaast staande schema worden de meest essentiële momenten in de te volgen procedures weergegeven. Hieronder volgt een toelichting op de onderdelen.

Opzet van het schema

Voor de helderheid zijn de procedures van de Wet milieubeheer en de Wet op de ruimtelijke ordening in het schema naast elkaar geplaatst; in de praktijk worden deze stappen zoveel mogelijk gecombineerd. Het feit dat de MER tevoren moet worden opgesteld impliceert nauwelijks tijdverlies. Deze fase wordt gebruikt voor afstemming van informatie van de partijen die bij het proces betrokken zijn.

Terzijde staan in het schema de wettelijke termijnen genoemd die voor de diverse stappen gelden. Aan het opstellen van het MER zelf stelt de wet geen tijdslimiet. Gezien het belang dat ons college hecht aan het snel doorlopen van het proces, wordt in de kolom planning wel een tijdstip genoemd waarop wij de betreffende fase af willen sluiten. Als onverhoopt blijkt dat er zich bij de opstelling van het MER complicaties voordoen, werkt dit vertragend en leidt tot vaststelling van de streekplanherziening op een later moment.

Bekendmaking startnotitie en formele start van de streekplanherziening: 20 oktober 1999

De start van de m.e.r. is het moment waarop het voornemen wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de regionale dagbladen. Nadat ons college daaromtrent op 12 oktober een besluit heeft genomen wordt het voornemen gepubliceerd op 20 oktober 1999. Er wordt ook een persbericht uitgegeven. Dit is tevens de formele start van de herzieningsprocedure van het streekplan. De statencommissie heeft op dit voornemen op 5 juli 1999 positief gereageerd: aangedrongen werd op grote voortvarendheid.

Inspraak en advies: van 22 oktober tot en met 21 november 1999

Gedurende de inspraakperiode worden de adviseurs en de insprekers uitgenodigd te reageren op de startnotitie. Wij zenden de startnotitie direct toe aan de gemeenten Moerdijk, Steenbergen, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Oosterhout en Waalwijk met verzoek om te reageren. Ter kennisneming sturen wij de notitie aan de statencommissies RVL en MNL, de PPC, waterschappen in het betreffende gebied, besturen van aangrenzende provincies en inspecteur RO zuid. **Wij vragen om reacties op de startnotitie met name om aspecten die in de richtlijnen voor het MER opgenomen moeten worden. Concreet stellen wij de vraag of insprekers menen dat er in het MER onderwerpen moeten worden onderzocht om zicht te krijgen het vraagstuk die wij niet in de startnotitie hebben opgenomen. Tevens vragen wij of de insprekers van mening zijn dat wij juiste alternatieven hebben opgenomen.**

Advies van de commissie voor de m.e.r. voor 24 december 1999

Op basis van de startnotitie en na overleg de provincie geeft de commissie voor de m.e.r. een advies voor de richtlijnen. De commissie geeft haar advies uiterlijk negen weken na de bekendmaking, dat is vijf weken na het einde van de inspraaktermijn. Voordat zij advies geeft pleegt zij over het conceptadvies overleg met de provincie. Het advies wordt uiterlijk op 24 december 1999 verstrekt.

Richtlijnen voor het MER: 22 februari 2000

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de richtlijnen. Hoewel het advies van de commissie voor de m.e.r. geen bindende status heeft, wordt hiervan in de praktijk slechts weinig afgeweken. Als daar redenen voor zijn wordt dit sterk gemotiveerd. Het is zeker goed mogelijk om hier (onderzoeks-) punten aan toe te voegen. Op basis van het advies van de commissie voor de m.e.r. doet ons college een voorstel voor de richtlijnen aan de statencommissies RVL en MNL. Dit advies wordt behandeld in de vergadering van de commissie RVL van 22 februari, bij de bespreking van dit agendapunt zijn leden van de commissie MNL zijn uitgenodigd.

Tezelfdertijd met het vaststellen van de richtlijnen beantwoorden wij de reacties die naar aanleiding van de startnotitie zijn binnengekomen. Na advisering door de commissie stelt ons college de richtlijnen vast en zendt deze toe aan een ieder die de startnotitie ontving en aan een ieder die daarop heeft gereageerd.

Het vaststellen van de richtlijnen dient plaats te vinden binnen 12 weken nadat het advies van de commissie voor de m.e.r. beschikbaar is in geval (zoals hierbij) bevoegd gezag en initiatiefnemer tot één bestuurorgaan behoren. Gekozen is voor een krappere periode: de eerst mogelijke vergaderdatum van de commissie RVL.

Opstellen van het MER en ontwerp-streekplan: van november 1999 tot en met april 2000

De start van het opstellen van het MER begint eind november. Het adviesbureau dat de MER schrijft is dan bepaald. Veel activiteiten van beschrijvende en inventariserende aard dienen plaats vinden voordat de richtlijnen zijn vastgesteld.

In overleg met gemeenten met vestigingsgebied voor glastuinbouw, dan wel wat een realistische inschatting is van de mogelijkheden voor de feitelijke groei van de oppervlakte glastuinbouwbedrijven binnen die gemeente. Tevens zal dit overleg leiden tot afspraken om in het kader van het volgende streekplan de oppervlakte glastuinbouwgebied te beperken.

Bij het opstellen van de MER is het van veel belang dat in het overleg tussen ZLTO, BMF, waterschappen, gemeenten Moerdijk en Steenbergen helderheid bestaat omtrent de afweging van de milieu-aspecten tussen en op de onderscheiden locaties en dat de inhoudelijke afstemming plaats vindt. De statencommissie RVL wordt halverwege dit proces geïnformeerd over de voortgang.

Op het moment dat duidelijk wordt welke keuze de voorkeur krijgt, wordt een het concept ontwerp-streekplan geschreven. Indien niet voor het meest milieuvriendelijke model wordt gekozen wordt gemotiveerd waarom dat niet gebeurt. Het MER beperkt zich tot aspecten waaraan een milieu-component is verbonden. Bij de afweging die in het kader van het ontwerp-streekplan wordt gedaan, komen elementen als haalbaarheid (onder andere financiële aspecten, grondprijs en dergelijke) en dergelijke uitdrukkelijk in beschouwing. Tevens wordt vermeld op welke wijze afstemming op het provinciale milieubeleidsplan en op het provinciale waterhuishoudingsplan gestalte heeft gekregen. Het MER en het ontwerp streekplan worden vervolgens door G.S. om advies aangeboden aan de statencommissies RVL en MNL.

Beoordelen van aanvaardbaarheid van het MER en vaststellen van het ontwerpstreekplan: eind mei 2000

In deze fase wordt beoordeeld of er onjuistheden in het MER voorkomen, of het voldoet aan de eisen die wet milieubeheer stelt, of het tegemoet komt aan de richtlijnen. Indien de statencommissies van oordeel zijn dat het MER slechts op ondergeschikte punten te kort schiet kan het dit rapport aanvaarden met kanttekeningen waarop dan bij de nadere besluitvorming in moet worden gegaan. Tevens geven de commissies een standpunt over het concept-ontwerp streekplan. Bespreking kan leiden tot aanpassing van het voornemen.

Bekendmaking van MER en ontwerp-streekplan: eind juni 2000

Met publicatie in de staatscourant en in de regionale dagbladen wordt door het college officieel bekend gemaakt dat het MER aanvaardbaar is en dat inspraak mogelijk is over het MER en het ontwerp-streekplan. Tevens wordt een persbericht uitgegeven. Het beoogde moment van bekendmaking is eind juni 2000.

Inspraak en advies plus hoorzitting over MER en ontwerp-streekplan: juli tot en met september 2000

Na de publicatie is er een periode van acht weken, waarin gecombineerd voor MER en ontwerp-besluit inspraakmogelijkheid bestaan. Aan het einde van de inspraakperiode wordt een openbare hoorzitting gehouden. Als deze periode in de vakantie-periode valt, zoals nu gepland, wordt hij met één maand verlengd. De reacties die met betrekking tot het MER worden gegeven betreft de commissie voor de m.e.r. bij haar toetsingsadvies.

Toetsingsadvies commissie voor de m.e.r.: eind oktober 2000

In het toetsingsadvies wordt een samenvattend oordeel gegeven ten aanzien van de vraag of op grond van het MER de milieubelangen een volwaardige plaats in de besluitvorming kunnen krijgen. Het ontwerp-advies wordt met de provincie besproken. Uiterlijk vijf weken na beëindiging van de inspraaktermijn geeft de commissie voor de m.e.r. haar advies.

Nota van reacties en wijzigingen: eind november 2000

Deze nota wordt door G.S. in ontwerp aangeboden aan de statencommissies. Hierin wordt een reactie gegeven op de standpunten die schriftelijk en mondeling naar voren zijn gebracht. Tevens wordt aangegeven tot welke aanpassingen deze reacties in de ontwerp partiële herziening leiden. Over de nota van reacties en wijzigingen wordt advies gevraagd aan de statencommissies RVL en MNL.

Vaststelling herziening: december 2000

De herziening wordt voor vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

Ter inzage legging Streekplanherziening en MER: januari 2001

De bezwaren en beroepsmogelijkheid volgt nadat het plan is vastgesteld. Als er geen voorlopige voorziening wordt aangevraagd is het mogelijk dat gemeenten hun aangepast bestemmingsplannen in overleg brengen.

Evaluatie van de milieugevolgen

Met name ten behoeve van onderdelen van het besluit die relatie hebben met de milieuvergunning is het van belang als naderhand wordt geëvalueerd of de voorziene effecten zijn opgetreden. Zo kan blijken dat de invloed van assimilatieverlichting verder strekt, ondanks dat de voorstellen die in het MER zijn opgenomen werden uitgevoerd.

3 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Doel van het voornemen is ruimte voor een nieuwe projectvestiging in West-Brabant mogelijk te maken die optimaal scoort ten aanzien van de aspecten milieu, water, landschap, verkeer en vervoer. Alle partijen die bij de opstelling van de Beleidsnota Glastuinbouw zijn betrokken zijn van mening dat zich bij Moerdijk voor de glastuinbouw de beste kansen voordoen. Doel van de streekplanherziening is hier een aanduiding “vestigingsgebied glastuinbouw” op de kaart te plaatsen, zodat hier een projectvestiging kan worden gerealiseerd. Daarnaast zijn er twee nevendoelen. Het eerste is om na te gaan onder welke voorwaarden en in welke omvang glastuinbouw bij Steenberg inpasbaar is vanuit het ruimtelijk, water en milieubeleid. Ook dat leidt tot een aanduiding op de streekplankaart. Het tweede is om tot afspraken te komen met gemeenten over beperking van de vestigingsgebieden die momenteel op de streekplankaart staan. De feitelijke effectuering van deze afspraken vindt plaats bij de integrale vaststelling van het streekplan 2002.

Van netto glas naar bruto glastuinbouw

In de Beleidsnota Glastuinbouw (pagina 16) hebben we bepaald dat in West-Brabant tot 2010 een uitbreiding van maximaal 350 hectare (netto) glas plaats mag vinden. Dat komt inclusief infrastructuur, water, bedrijfsgebouwen en dergelijke op een (bruto) oppervlakte ten behoeve van glastuinbouw van 450 à 500 hectare. Wij willen in het MER nagaan wat dit voor de omvang van projectvestigingen in West-Brabant betekent. De benaderingswijze die we daar uit gaan werken, wordt hier globaal weergegeven. Het gaat hier uitdrukkelijk om een globale benadering die in het kader van het m.e.r. nader moet worden ingevuld door overleg met deskundigen en op basis van nadere informatie van gemeenten.

Toevoeging in verband met hervestiging

Bij de ruimteclaim voor nieuwe glastuinbouw is enige **extra** ruimte nodig omdat de oppervlakte glas plaatselijk afneemt als gevolg van sloop. Daarvoor moet in vestigingsgebieden en in projectvestigingen nieuw worden gebouwd. Het gaat dus niet om een hogere provinciale taakstelling. In verband met plaatselijke sloop verdwijnt maximaal 50 hectare. Derhalve zal de (bruto) oppervlakte glastuinbouw afgrond ongeveer 500 hectare bedragen.

Uitbreiding van bestaande glastuinbouwbedrijven

Ons beleid biedt bestaande bedrijven mogelijkheid tot uitbreiding. Wij hechten hieraan, aangezien bij een zekere groei ook de mogelijkheid aanwezig is om maatregelen op het gebied van water, milieu en dergelijke te nemen. Deze mogelijkheden zijn afhankelijk van de situering van de bedrijven. Zo zijn de mogelijkheden die de provincie biedt voor uitbreiding van bedrijven in vestigingsgebieden groot. Op basis van dit beleid krijgt een groot deel van de bestaande volwaardige glastuinbouwbedrijven de mogelijkheid uit te breiden. Deze groei kan als “autonoom” worden opgevat. Bestaande glastuinbouwbedrijven in en buiten vestigingsgebieden zullen verwachting uitbreiden met ongeveer 200 hectare.

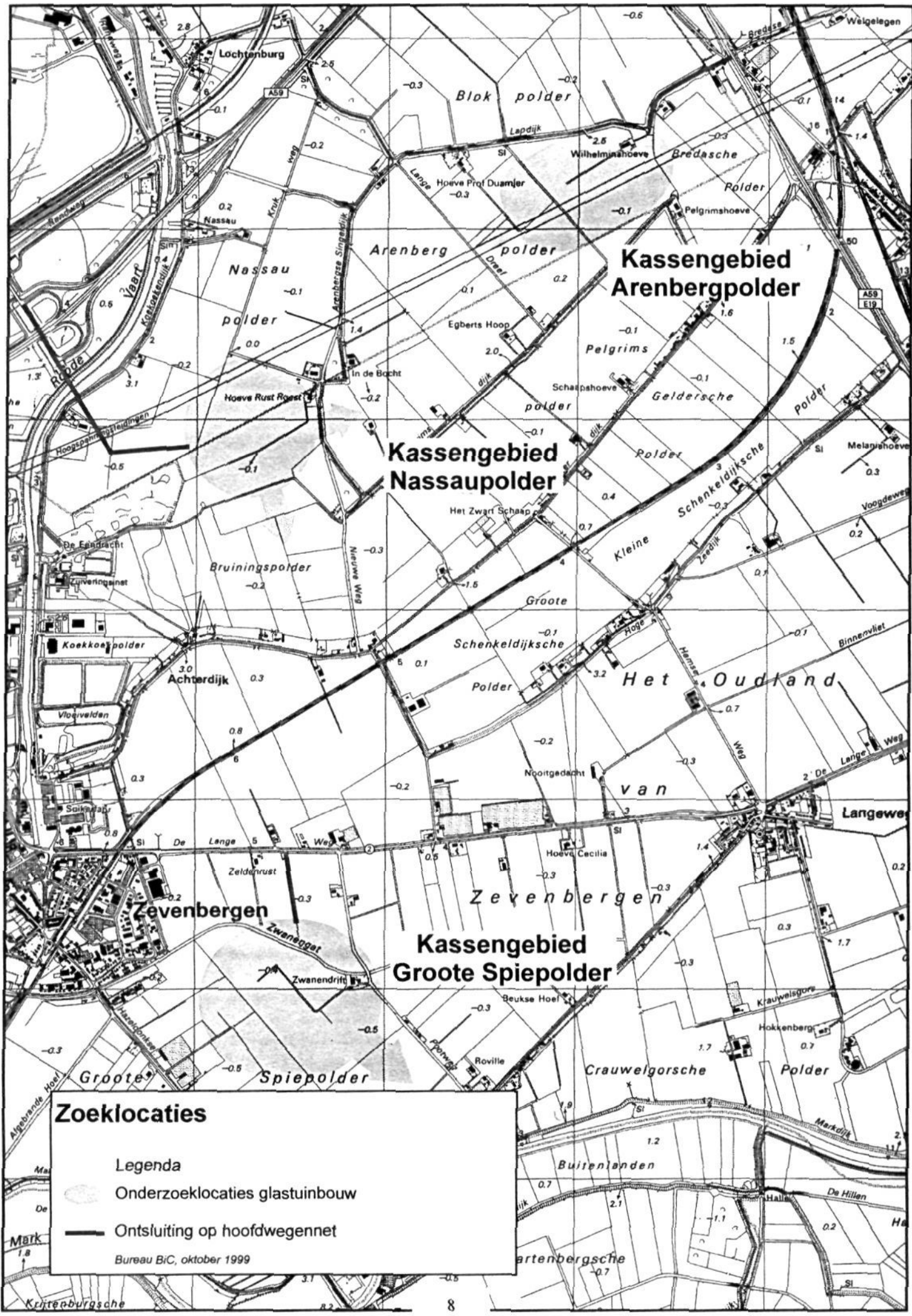
Nieuwe glastuinbouwbedrijven in vestigingsgebieden

Vestigingsgebieden –voor zover deze in bestemmingsplannen zijn vertaald- bieden de mogelijkheden voor de vestiging van **nieuwe** bedrijven. Deze mogelijkheden zijn momenteel ruim. Zo is er in Etten-Leur ongeveer 900 hectare waar nieuw-vestiging mogelijk is. Ook in Breda biedt ruime mogelijkheden. Wij willen in het kader van het MER met gemeenten tot afspraken komen over beperking van de omvang van de vestigingsgebieden in het streekplan en in bestemmingsplannen. Indien de mogelijkheid die gemeenten hebben voor nieuw-vestiging niet of nauwelijks wordt beperkt, kan de oppervlakte glastuinbouw daar in de komende periode fors stijgen. Het doel van de concentratie die wij nastreven met ons beleid wordt dan niet bereikt.



In het kader van het MER zullen wij een raming maken van de groei van nieuw te vestigen bedrijven uitgaande van afspraken met gemeenten over beperkingen. Een groei van 100 hectare voor de vestiging van nieuwe bedrijven inclusief hervestiging is denkbaar. Wij zullen gemeenten vragen om deze groei zoveel mogelijk via een projectmatige aanpak plaats te laten vinden.

Overloop

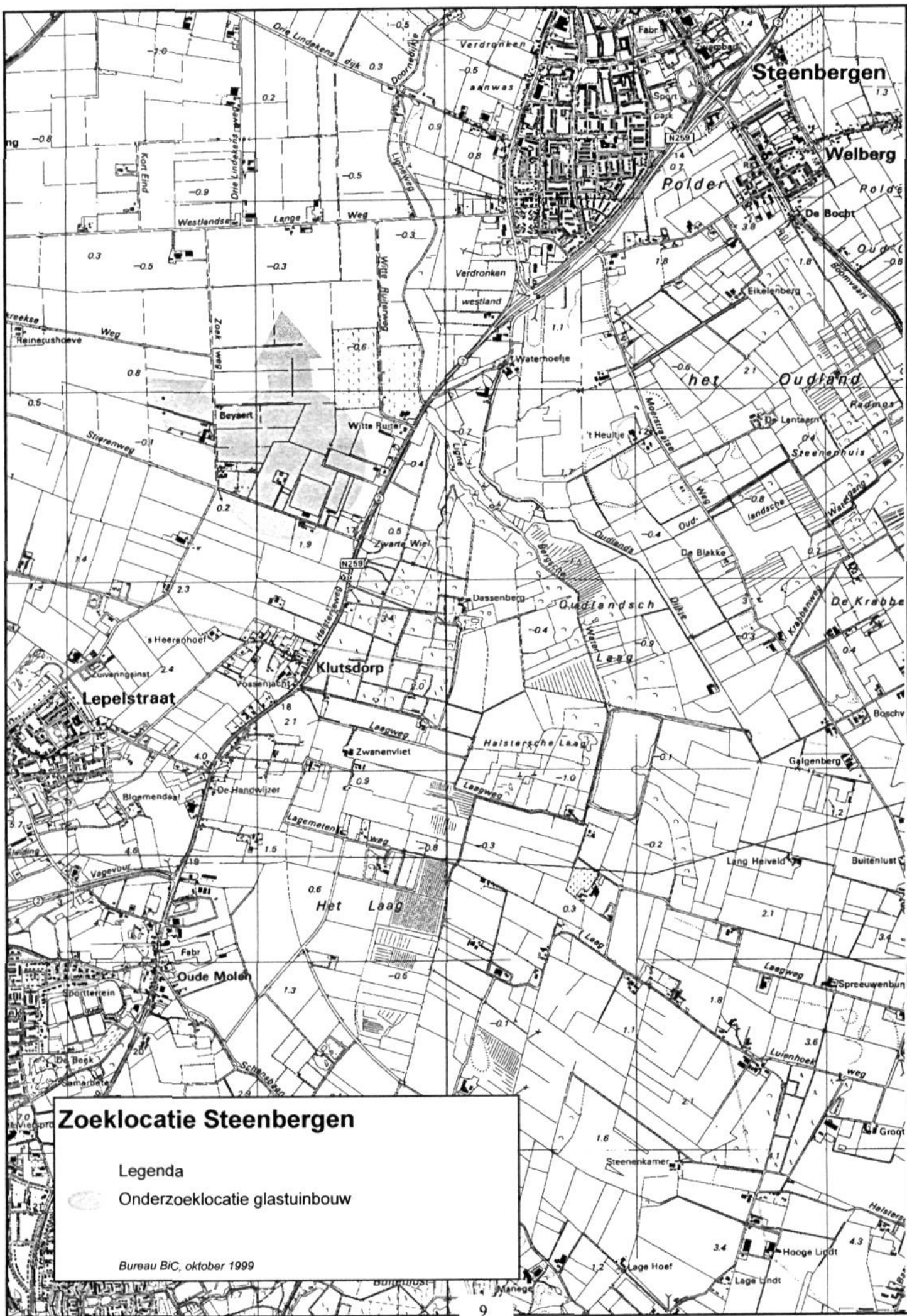
In het kader van het milieu-effectrapport zal in overleg met de naastgelegen provincies Zeeland en Zuid-Holland en andere provincies worden nagegaan of de taakstelling die in de beleidsnota Glastuinbouw is gekozen in beperkte mate moet worden bijgesteld. Daarbij staan de kaders die in de Beleidsnota Glastuinbouw zijn vermeld in principe niet ter discussie. Het feit dat het kabinet Moerdijkse Hoek als glastuinbouwlocatie met naam en toenaam heeft genoemd en heeft uitgesproken om de locatie glastuinbouw te Cromstrijen te schrappen doet niet toe of af aan de taakstelling die wij kiezen. Denkbaar is dat Zeeland en andere provincie een zodanige forse aanpak voorstaan, dat de overloop naar Noord-Brabant naar beneden kan worden bijgesteld. Overigens is het moeilijk in juridische zin onderscheid te maken tussen tuinders uit Brabant en van elders.



Zoeklocaties

- Legenda
-  Onderzoeklocaties glastuinbouw
-  Ontsluiting op hoofdwegenet

Bureau BiC, oktober 1999



Zoeklocatie Steenbergen

Legenda



Onderzoeklocatie glastuinbouw

Bureau BiC, oktober 1999

Benodigde ruimte in projectvestigingen

Op basis van de hier gevolgde redenering -die in het kader van het MER wordt uitgewerkt- zal voor ongeveer 200 hectare glastuinbouw ruimte in projectvestigingen moeten worden gevonden. Onze zoekruimte leggen wij 50% hoger. Een deel van de ruimte wordt uitgegeven aan tuinders en wordt pas na verloop van tijd, na 2010 benut. Een dergelijke speelruimte voor bedrijven, is bij de opzet van een projectvesting vanuit bedrijfsperspectief vereist. Uitgaande van bovengenoemde uitgangspunten wordt de **maximale** omvang van de locatie waar de ruimtelijke plannen op worden afgestemd: 300 hectare.

Locatie bij Moerdijkse Hoek

In de Structuurvisie Plus is de polder Arenberg een polder van ongeveer 170 hectare aangegeven als locatie waar glastuinbouw kan komen. In overleg met de gemeente Moerdijk is besloten dat er twee locaties bij Moerdijkse Hoek in het onderzoek worden betrokken. Enerzijds de polder Arenberg die vanuit het oosten kan worden ontwikkeld en ontsloten; anderzijds de het zuidelijk deel van de Nassaupolder waarbij zowel moet worden nagegaan welke mogelijkheden een ontwikkeling van hieruit in de richting van de Arenbergpolder biedt als in de richting van de Bruiningspolder. De basis ontsluiting is hier gedacht vanuit het noorden over de Roode Vaart. De gemeente heeft de voorkeur voor de Nassaupolder en is van mening dat de omvang van de glastuinbouw in redelijke verhouding moet staan tot de oppervlakte bedrijvigheid. Tezamen omvatten deze locaties een oppervlakte van 300 hectare. De locaties zijn op bijgaande kaart indicatief opgenomen.

Locatie Grootte Spiepolder

In het kader van het MER dienen naast het voornemen, alternatieven afgewogen te worden. De duidelijke positionering van Moerdijkse Hoek voor glastuinbouw door het kabinet is geen reden voor de provincie om de afweging die in het kader van het m.e.r. plaats moet vinden achterwege te laten. Een globale afweging kan bij nadere beschouwing haken en ogen te zien geven die om nuancering vragen.

Voor projectvesting van glastuinbouw komen volgens het streekplan alleen vestigingsgebieden in aanmerking. Van al deze gebieden in West-Brabant is er één die gezien de criteria bij de locatie-afweging dient te worden betrokken. Dat is het vestigingsgebied "Grootte Spiepolder" te Moerdijk. Daarvoor gelden de volgende argumenten:

- De voordelen die spelen als het gaat om situering ten opzichte van infrastructuur, en beschikbare restwarmte en de positieve houding die met betrekking tot Moerdijkse Hoek is ingenomen waar het gaat om het aspect water speelt hier ook.
- De omvang in een aaneengesloten gebied van meer dan 100 hectare waar geen sprake is van grote belemmeringen. Een dergelijke oppervlakte is minimaal noodzakelijk als het gaat om de schaalvoordelen die we bij deze projectvesting willen bereiken.
- Er is hier reeds in het verleden reeds een plan voor glastuinbouw voor ontwikkeld.

Het feit dat de gemeente Moerdijk bij de opstelling van de Structuurvisie-plus te kennen heeft gegeven van de ontwikkeling van deze locatie af te zien, is in het kader van het MER onvoldoende reden om de Grootte Spiepolder buiten beschouwing te laten. Het MER onderzoek alle locaties die in redelijkheid kunnen voldoen.

Locatie Steenberg

Een nevendoelstelling is het op de kaart plaatsen van de feitelijk gerealiseerde glastuinbouw in Steenberg en bezien onder welke voorwaarden en in welke mate uitbreiding van glastuinbouw hier tot de mogelijkheden behoort. De gemeente Steenberg bracht als reactie op de Visie Glastuinbouw naar voren dat ook de locatie een in Steenberg een rol kan vervullen als projectvesting. Derhalve wordt Steenberg eveneens in het MER betrokken. De locatie Steenberg is indicatief op voorgaande kaart weergegeven.

Nog meer locaties in het MER onderzocht?

Geen van de andere vestigingsgebieden biedt naar onze mening de ruimtelijke en milieuvoordelen die wij in de directe omgeving van het industriegebied Moerdijk aantreffen. Bovendien heeft geen van de gemeenten er in de reactie op de Visie Glastuinbouw op gewezen dat er zich binnen die gemeenten grote kansen voor een projectvesting voordoen. Het is echter denkbaar dat gemeenten van mening zijn dat binnen hun vestigingsgebied specifieke omstandigheden gelden, op basis waarvan een projectvesting onderzocht moet worden. Als dat het geval is overwegen wij dat in het kader van dit MER te onderzoeken. Een dergelijke locatie dient dan minimaal een omvang van 100 hectare bruto te hebben. Wij zullen de gemeenten Breda, Dongen, Etten-Leur, Oosterhout en Waalwijk hier in het kader van de startnotitie expliciet naar vragen. Dat zou kunnen leiden tot een extra alternatief.

Samenvattend gaan wij in het MER de volgende locaties onderzoeken (zie kaart):

- Voorkeurlocaties: de polders Arenberg en Nassau binnen Moerdijkse Hoek, gemeente Moerdijk (omvang samen maximaal 300 hectare);
- Alternatief 1: de Grootte Spiepolder in de gemeente Moerdijk (omvang ongeveer 150 hectare) en

- Alternatief 2: het Westland bij Steenbergen, aansluitend op de bestaande concentratie kassen ten zuiden van de kern Steenbergen (nog niet door kassen geoccupeerd gebied dat in de vergelijking wordt betrokken ongeveer 200 hectare)

Tot de alternatieven behoort volgens de wet tevens het meest milieu-vriendelijke alternatief (MMA). Dat is de locatie waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu zo veel mogelijk worden beperkt door gebruik te maken van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu. Het MMA moet wel realistisch zijn, dat wil zeggen dat het voldoet aan de doelstellingen en dat uitvoering binnen de mogelijkheden ligt die de initiatiefnemer ter beschikking staan. De uiteindelijke voorkeur zal uit kunnen gaan naar een combinatie van Moerdijkse Hoek en het eerste of tweede alternatief.

De afspraken omtrent beperking van het vestigingsgebied worden niet in de partiële herziening betrokken, maar zullen worden meegenomen bij de integrale herziening van het streekplan 2002.

4 RELEVANT BELEID

In deze paragraaf worden de belangrijkste nota's, plannen en uitspraken opgesomd die relevant zijn voor de ontwikkeling van glastuinbouw in West-Brabant. Hierin wordt niet ingegaan op beleid dat in ontwikkeling is en waarvan niet duidelijk is wanneer het wordt vastgesteld, zoals de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Aangezien de wensen en krachten die spelen bij de samenstelling van die nota ook tot uitdrukking komen bij de activiteiten die in het kader van het m.e.r. worden verricht zal dit in de praktijk geen probleem hoeven te vormen.

4.1 Rijk

Structuurschema Groene Ruimte, 1993

Het ruimtelijk beleid is gericht op het handhaven en versterken van de nationale glastuinbouwcentra met internationale betekenis, het Zuid-Hollands Glastuinbouwdistrict en Aalsmeer en omstreken, het nationale centrum Venlo en omstreken -dat door zijn ligging op de vervoersas naar Duitsland een bijzondere plaats inneemt- en de regionale centra met nationale betekenis. De regionale centra zijn aangewezen voor de geleiding van de groei van glastuinbouw buiten eerst genoemde gebieden. De aanwijzing van deze gebieden, waartoe Breda-Made behoort, is globaal afgewogen. De regionale centra dienen voldoende ruimte te hebben voor de autonome groei, terwijl ze tevens ruimte moeten bieden voor de opvang van glastuinbouwbedrijven uit het Zuid-Hollands Glastuindistrict en Aalsmeer en omstreken. Naar verwachting zal in deze gebieden een twee maal zo grote groei als het landelijk gemiddelde worden gerealiseerd. Aan de provincies wordt gevraagd om de regionale centra te handhaven dan wel op te nemen en uit te werken in het streekplan met het oog op het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden. Verdere ontwikkelingsmogelijkheden voor de glastuinbouw zullen moeten worden gezocht ten noorden van Breda, rekening houdend met de daar gelegen onderdelen van de ecologische hoofdstructuur.

Tracébesluit Rijksweg A4, 1998

Het tracé van deze autoweg komt ten oosten van Steenberg te liggen en loopt via de Halsterseweg naar Klutsdorp. De westelijke lintbebouwing en de kassen zullen over een afstand van ongeveer één kilometer worden afgebroken (een strook van 75 meter breed).

Habitat- en vogelrichtlijn

Het belangrijkste criterium voor de Habitatrichtlijn is de betekenis van de betrokken gebieden voor bedreigde habitattypen of bedreigde dier- en plantensoorten die worden genoemd in de bijbehorende lijsten. Naast gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszone, schrijft de richtlijn voor dat van elk plan dat niet direct verband houdt met de speciale beschermingszone, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor het betreffende soorten of gebieden, een passende beoordeling wordt gemaakt. In geval de plannen effecten hebben, bestaat de mogelijkheid om deze uit te voeren in geval er dwingende redenen zijn; er geen alternatieve oplossingen bestaan en als compenserende maatregelen worden getroffen.

4.2 Provincie Noord-Brabant

Beleidsnota Glastuinbouw

In de inleiding (1.2) is reeds ingegaan op de globale inhoud van de beleidsnota. Hieronder wordt aangehaald wat er met betrekking tot projectvestigingen concreet staat vermeld.

Het is wenselijk dat glastuinbouw zoveel mogelijk wordt geconcentreerd op de plaatsen waar dit vanuit ruimtelijk, energie- milieu- water- natuur en ander beleid het best kan en de minste negatieve effecten heeft. Een goed gekozen projectvestiging biedt hiertoe de beste kansen. Naast de Plukmadese polder te Drimmelen (die binnenkort geen ruimte voor vestiging meer biedt) willen wij één of wellicht twee projectvestigingen in West-Brabant tot ontwikkeling brengen. De belangstelling hiervoor is groot, hetgeen samenhangt met het feit dat tuinders uit het Westland - die veelal voor de mogelijkheden van een projectvestiging kiezen - een voorkeur hebben voor vestiging in dit deel van Brabant.

Wij hebben niet voor ogen dat Noord-Brabant concurreert met andere provincies die projectvestigingen ten behoeve van tuinders uit het Westland tot stand brengen: voor de opvang van Brabantse glastuinders die moeten verkassen in verband met de aanleg van infrastructuur, bedrijvigheid, woningbouw, ten behoeve van een beperkte overloop van tuinders uit het Westland en voor Brabantse tuinders die een projectvestiging verkiezen vanuit hun bedrijfsfilosofie, is in West-Brabant ruimte in projectvestigingen nodig. Wij wijzen overloop niet af,

maar de toename van glastuinbouw die wij uit overloop accepteren is in relatie met de toename van glastuinbouw van Brabantse tuinders beperkt.

Op basis van de provinciale en rijkscriteria, is er één locatie die vanuit een oogpunt van energie, watervoorziening, waterafvoer, verkeer en vervoer uitstekend voldoet voor de ontwikkeling van een projectvestiging: Moerdijkse Hoek. Als in West-Brabant geen projectvestiging wordt gerealiseerd, dan zal een groot deel van de Westlanders her en der in de ontwikkelingsgebieden neerstrijken. Zonder uitnodigend te zijn, willen wij voor glastuinders uit het Westland voldoende ruimte scheppen om zich in Noord-Brabant te vestigen. Daarom houden wij tot het jaar 2010 rekening met een vraag van tuinders uit het Westland 100 à 150 hectare netto glas.

Zowel voor de locatie Moerdijk als voor Steenberg (of het nu gaat om een beperkte projectvestiging of om een uitgebreidere, zoals de gemeente die voorstaat) is een herziening van het streekplan vereist. Het is zoals reeds eerder vermeld wettelijk verplicht dat aan deze provinciale herziening een milieu-effectrapportage vooraf gaat, waarin mogelijke locaties worden vergeleken vanuit het brede milieuoogpunt. Wij kunnen geen medewerking verlenen aan plannen die op hoofdpunten afwijken van het provinciale beleid. Uitkomst van de streekplanherzieningsprocedure zal zijn, een nadere bepaling van de omvang van een projectvestiging bij Moerdijk en de omvang van een locatie bij Steenberg, plus de randvoorwaarden waaronder de provincie hieraan medewerking verleent. Tevens zal worden gezien in hoeverre de bestaande "vestigingsgebieden" in West-Brabant hierbij mogelijk een functie kunnen vervullen en zullen in overleg met gemeenten afspraken worden gemaakt over de beperking van deze gebieden: West-Brabant tot Tilburg is het onderzoeksgebied. De feitelijke beperking zal worden geëffectueerd in het kader van de integrale streekplanherziening 2002.

Gevraagd om een reactie op de visie glastuinbouw, waarin het onderzoek naar een projectvestiging voor glastuinbouw bij Moerdijkse Hoek werd aangekondigd, reageerde de gemeente Moerdijk op 27 april 1999 als volgt. De gemeente vraagt zich daarbij af of de overloop correct is berekend, of de omvang voor glastuinbouw een iets minder grote oppervlakte benodigd is en of een groter deel van de ruimte bij Moerdijk beschikbaar kan blijven voor tuinders uit Moerdijk en West-Brabant. Het college antwoordde dat deze vragen in het kader van het m.e.r. aan de orde.

Streekplan Noord-Brabant, 1992 en ontwerp ecologische begrenzing, 1999

De nabijgelegen Dassenberg is in het streekplan aangegeven als natuurkerngebied en de Ligne, noordelijk richting Steenberg, als ecologische verbindingzone. De gronden rond de Dassenberg, alle gelegen ten oosten van de Halsterseweg, zijn voor zover het geen bestaand bos- en natuurgebied betreft in het voorontwerpplan waarin de begrenzing van de EHS wordt vastgelegd aangegeven als beheers- dan wel reservaatgebied. Definitieve vaststelling vindt plaats eind 1999.

Partiële herziening streekplan, 1998

Er wordt een onderzoek ingesteld naar de haalbaarheid van een grootschalig bedrijventerrein op de locatie A16/A17 voor bedrijven met specifieke vestigingsvoorwaarden. Om vast te kunnen stellen of de ontwikkeling van een bedrijventerrein op deze locatie haalbaar is, moet nader onderzoek plaatsvinden op milieu- en mobiliteits-aspecten, plannings- en faseringsmogelijkheden en de ontwikkelingskosten. Principes van duurzame ontwikkeling dienen in een vroegtijdig stadium van de planvorming te worden geïntegreerd. Pas na uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek kan worden bepaald of en onder welke voorwaarden in het streekplan een locatie voor een regionaal bedrijventerrein moet worden opgenomen.

Ontwerp Milieubeleidsplan 1999-200, 1999

Diverse onderzoeken tonen aan dat de glastuinbouw een behoorlijke bijdrage levert aan de milieubelasting: hoog energieverbruik, vermist door emissies van nutriënten, verspreiding van bestrijdingsmiddelen en verstoring door lichthinder. Verder kunnen de regionale effecten als gevolg van de emissies van bestrijdingsmiddelen en nutriënten op de waterkwaliteit aanzienlijk zijn. Daarnaast vormt de verkeersaantrekkende werking een afgeleid probleem.

Op de glastuinbouw is veel regelgeving van toepassing. Daarnaast heeft de sector vrijwillige afspraken met de overheid gemaakt. Momenteel wordt een nieuwe integrale AMvB Glastuinbouw opgesteld, waarin alle bestaande milieuregelgeving en vrijwillige afspraken worden geïntegreerd. Deze AMvB wordt –volgens de tekst van het PMP- naar verwachting in juli 2000 van kracht. Doelstellingen op het terrein van energie, bestrijdingsmiddelen, meststoffen, hinder en afval krijgen in de vorm van een Integrale Milieutaakstelling 2000-2010 een plaats in de AMvB. Hierbij wordt de verantwoordelijkheid voor het realiseren van milieudoelstellingen bij de ondernemer gelegd. Deze wordt de mogelijkheid geboden om te voldoen aan de algemene regels of te kiezen voor maatwerk in de vorm van een bedrijfsmilieuplan. Steeds duidelijker wordt dat de ambitieuze doelstellingen waar de sector voor staat slechts in samenhang met een omvangrijke herstructurering kunnen

worden gerealiseerd. Een goede samenwerking tussen alle partijen en beleidsvelden die bij de herstructurering van bestaande en de ontwikkeling van nieuwe locaties betrokken zijn is een belangrijke voorwaarde.

Waterhuishoudingsplan 2, 1998

Fysiek gezien kan de glastuinbouw vergeleken worden met bebouwd gebied. Het grote aandeel verhard oppervlak leidt ertoe dat de infiltratie beperkt wordt. Voor het gehele watersysteem geldt een hydrologisch stand-still (het mag geen nadelige invloed hebben op de lokale en regionale watersystemen). Dit leidt ertoe dat ter compensatie van de infiltratie maatregelen getroffen dienen te worden.

De integrale watersysteembenadering is het uitgangspunt voor het duurzaam waterbeheer, waarbij de nadruk gelegd wordt op het watersysteem als drager voor de ruimtelijke ontwikkeling. Tevens wordt nieuwvestiging binnen de gebieden met de functie 'waternatuur' en 'water voor de landnatuur' (de 'natte GHS') niet toegestaan. Negatieve effecten op de 'natte GHS' zijn slechts toegestaan als sprake is van een aantoonbaar zwaarwegend maatschappelijk belang, een deugdelijk onderzoek waaruit blijkt dat er geen alternatieven beschikbaar zijn en een plan waarbij de effecten in voldoende mate worden gecompenseerd.

Bij ont- en afwatering staan twee aandachtspunten centraal: het voorkomen van piekafvoeren en de gewenste ontwatering. De waterhuishouding is gericht op het zoveel en zolang mogelijk vasthouden (conservering) van (neerslag)water, waardoor infiltratie wordt bevorderd. Bij duurzaam bouwen geldt zo min mogelijk ingrijpen in het (van nature aanwezige) watersysteem, door aangepaste bouwtechnieken (kruipruimteloos bouwen en ophogen van het bouwterrein). Hierdoor wordt de grondwaterstand zo min mogelijk beïnvloed. De glastuinbouw kenmerkt zich door een constante waterbehoefte waarbij hoge eisen aan de samenstelling gesteld worden.

Dergelijke specifieke activiteiten lenen zich goed voor de inzet van alternatieven. Hierbij dienen de mogelijkheden betrokken te worden van de voorziening in bedrijfswater door waterleidingbedrijven, van de voorziening in (voorgezuiverd) oppervlaktewater en van de herinzet van effluentwater. Daarnaast kan regenwater, opgevangen in bassins, ingezet worden als gietwater. Maximale recirculatie is het uitgangspunt. Voor het onttrekken van grondwater geldt een stand-still beleid. Voor de landbouw betekent dit dat er geen nieuwe vergunningen voor het onttrekken van grondwater meer worden afgegeven. Verplaatsingen van onttrekkingen worden toegestaan, met uitzondering van winningen binnen of naar de 'natte GHS' en in een zone van 500 m rond deze gebieden. Dit verplaatsingsbeleid wordt geflankeerd met adequate handhaving. De grens voor de vergunningsplicht grondwateronttrekkingen in de 'natte GHS' bedraagt 0 m³. In de waterschapskeuren is voor de 'natte GHS' ook de ontwatering vergunningsplichtig.

Voor de vestigingslocaties in de buurt van beken met deelfunctie 'waternatuur' geldt dat de afwatering niet mag leiden tot een toename van de piekafvoeren. Vermindering en voorkoming van piekafvoeren is het uitgangspunt. In beginsel geldt voor deze beken geen wateraanvoer, tenzij aangetoond kan worden dat er geen negatieve effecten of een positief effect optreedt op wateren met een natuurfunctie. Gebieden met afspraken betreffende wateraanvoer wordt wateraanvoer gerealiseerd conform de gemaakte afspraken. In overige gebieden vindt nadere afweging plaats op basis van een aantal criteria mbt milieuhygiëne en ecologie.

Alle nieuw te vestigen glastuinbouwbedrijven dienen aangesloten te worden op het rioolstelsel. Hiervoor geldt het lozingsbesluit glastuinbouw WVO.

4.3 Overige provincies

Streekplan Zeeland, 1997

In het streekplan zijn drie projectlocaties weergegeven en wel in de gemeenten Reimerswaal, Boorsel (Zuid-Beveland west) en Kapelle. Teneinde concentratievorming te versterken is nieuwvestiging van en omschakeling naar een gespecialiseerd glastuinbouwbedrijf alleen op deze locaties mogelijk. Het college van Gedeputeerde Staten van Zeeland is in maart 1999 gestart met een m.e.r. voor een streekplanherziening ten behoeve voor glastuinbouw. Doel is om een locatie met een bruto oppervlak van 500 tot 700 hectare voor glastuinbouw in beeld te krijgen. De milieugevolgen van vestiging van glastuinbouw wordt voor drie locaties onderzocht: Reimerswaal, Zuid-Beveland west en de kanaalzone Zeeuw-Vlaanderen. Uitgangspunt is dat gebruik wordt gemaakt van restwarmte die op een afstand van minder dan 8 kilometer van het mogelijke glastuinbouwgebied vrijkomt.

De richtlijnen zijn in augustus 1999 door gedeputeerde staten van Zeeland vastgesteld. Bij de motivering van de projectlocatie stelt de provincie dat de samenhang met de planvorming op het gebied van de glastuinbouw elders in Zuidwest Nederland plaats zal vinden.

Streekplan Zuidholland Zuid, 1999

In dit streekplan is een glastuinbouwlocatie van netto 265 hectare vastgelegd. Na het uitvoeren van een m.e.r. ziet het college geen reden om terug te komen op de eerder uitgesproken intentieverklaring Cromstrijen, deze locatie ruimtelijk mogelijk te maken. Het uitwerken van de randvoorwaarden landschappelijke inpassing en

adequate ontsluiting op de A29 zal zijn beslag krijgen in een uitvoeringscontract tussen de meest betrokken partijen.

Het kabinet heeft in augustus 1999 besloten dat er in de Hoekse Waard geen ruimte voor uitbreiding van glastuinbouw moet komen. Hiervoor worden twee motieven aangevoerd. De waarden van natuur en landschap (open ruimte) in het gebied die met de komst van een glastuinbouwgebied worden aangetast en het feit dat er elders voldoende locaties beschikbaar komen. Het kabinet zal zich inspannen de projectvestiging voor glastuinbouw te realiseren in de Moerdijkse Hoek in Noord-Brabant, omdat hier mogelijkheden zijn om bestaande restwarmte en CO₂ te benutten.

Uit nader onderzoek van het NEI/LEI blijkt dat op korte termijn 1900 hectare bruto voor glastuinbouw beschikbaar kan komen. Naast de West-Brabantse locatie wordt expliciet gewezen op de eerder genoemde locaties in Zeeland, die in ontwikkeling zijn. Het kabinet spreekt zich uit voor een (gefaseerde) aanpak, gericht op een perspectief op langere termijn, met als voorkeur de projectvestigingen niet in de Randstad te situeren, zodat hier ook voor de langere termijn ruimte blijft. Het kabinet zal de beschikbare ICES-middelen (f 250 miljoen tot 2010) inzetten, zodat de projectvestigingen zo snel mogelijk worden gerealiseerd. Gelet op het restwarmte-aspect is de locatie Moerdijkse Hoek van groot belang.

4.4 Gemeenten

Moerdijk, Bestemmingsplan Buitengebied Zevenbergen, 1994

In de partiële herziening van het bestemmingsplan buitengebied 1994 is geregeld dat in de **Groote Spiepolder**, binnen de driehoek Hazeldonkse Zandweg, Zuiddijk en Pootweg glastuinbouw kan komen. De bruto oppervlakte van dit gebied bedraagt ongeveer 150 hectare; aan de rand zijn reeds enkele tuinbouwbedrijven gelegen. De bestemming "agrarisch gebied A, met wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van glastuinbouw" en "toekomstig glastuinbouwgebied" kunnen worden gewijzigd in de bestemming "glastuinbouw Ag" voor vestiging en uitoefening van volwaardige glastuinbouwbedrijven. Deze regels hebben tot doel te komen tot **projectmatige aanpak en ontwikkeling** van dat gebied. Aan individuele verzoeken om in dit gebied kassen te mogen oprichten kan geen verdere medewerking worden verleend zolang er geen invullingsplan aanwezig is en deze invulling niet formeel is vastgelegd. Zolang dat wijzigingsplan niet onherroepelijk is, bestaat er geen bouwtitel. In het kader van de Structuurvisie-plus heeft de gemeente Moerdijk besloten om van dit plan af te zien.

Moerdijk, Structuurvisie Plus, 1999

De corridor tussen Rotterdam en Breda/Antwerpen, het bestaande bedrijventerrein Moerdijk en de bundeling van diverse infrastructurele voorzieningen, vormen samen de basiskwaliteit voor het uitbouwen en ontwikkelen van economische activiteiten rond Moerdijkse Hoek. Uitgangspunt is de eventuele vestiging van ruimte-extensieve stedelijke functies in deze corridor. In dit kader is onderzoek vereist en afweging noodzakelijk van de eventuele vestiging van verschillende vormen van bedrijvigheid en andere stedelijke functies. Doelen zijn:

- 1 De vestiging van stedelijke functies in de economische ontwikkelingsas in een landschappelijke omgeving, afgestemd op het duurzaam behouden en benutten van de onderkende kwaliteiten van het gebied
- 2 Het integreren van duurzame oplossingen voor infrastructuur, milieutechniek (afvalstoffen en grondstromen) en energiebesparing in de ontwikkeling en de terreininrichting van het project Moerdijkse Hoek.

Het onderzoek richt zich op de specifieke vestigingsmogelijkheden voor:

- Uitbouw van bedrijfsactiviteiten gebonden aan diep vaarwater: doorvoer, verwerking inclusief rivierslibverwerking, vestiging van kennis-intensieve en ruimte-extensieve bedrijven;
- Opvang voor elders in de gemeente uitgeplaatste lokale bedrijven;
- Vestiging van niet-grondgebonden teelten zoals glastuinbouw en champignonteelt, met mogelijkheden van energie-uitwisseling;
- Vestiging van stedelijke functies zoals een golfbaan, een terrein voor nieuwe natuur en recreatie, parkachtige groenvoorzieningen en sportaccommodaties.

In de Structuurvisie Plus staat over glastuinbouw specifiek het volgende. De keuze voor grondgebonden landbouw in de gemeente Moerdijk, hangt samen met het aanbieden van alternatieve vestigingsmogelijkheden voor glastuinbouw en champignonteelt in de "afweegbare ruimte voor nieuwe stedelijke functies in de economische ontwikkelingsas: Moerdijkse Hoek". Glastuinbouw is in de structuurvisie plus als mogelijkheid voorzien in de polder Arenberg. Deze polder heeft een bruto oppervlakte van bijna 200 hectare. Hier worden de mogelijkheden van energieuitwisseling met industriële bedrijven op korte afstand optimaal benut. Bovendien

kan de glastuinbouw hier gebruik maken van de ruime aanvoer van rivierkwelwater. De omvang van het glas in de projectvestiging Grootte Spiepolder wordt geconsolideerd. Bij de afweging van stedelijke functies voor een regionaal bedrijfsterrein (waar glastuinbouw en champignonenteelt toe worden gerekend) geldt behalve de gekwantificeerde ruimtevrage en de exploitatie het behoud of de versterking van de landschappelijke hoofdstructuur binnen het gebied als stringente voorwaarden. De bestaande landschappelijke geleding van dijken en waterlopen krijgt een functie voor waterbeheer, natuur(beleving) en ontsluiting voor langzaam verkeer.

Steenbergen, bestemmingsplan en ontwerp-structuurvisie

De glastuinbouw in Steenbergen is ontwikkeld op basis van een bestemmingsplan dat is opgesteld voordat het streekplan '92 is vastgesteld. In het door de gemeenteraad op 19 december 1996 vastgestelde bestemmingsplan, is een gebied ten westen van de Halsterseweg met een totale oppervlakte van 175 hectare (bruto) bestemd voor glastuinbouw. De provincie heeft aan deze bestemming goedkeuring onthouden. Daarmee vigeert het oude bestemmingsplan, hetgeen de vestiging van glastuinbouw mogelijk maakt. Op een deel van dit terrein zijn reeds bedrijven gevestigd. De gemeente heeft plannen voor de ontwikkeling van het restant van de eerste plus een tweede fase (bruto 120 hectare). Met fondsen die binnenkomen bij de uitgifte van gronden, wensen de initiatiefnemers één kwalitatief goed glastuinbouwgebied te ontwikkelen. Daarmee dienen de problemen die hier spelen in relatie de aan te leggen Rijksweg, de ontsluiting van het gebied en de waterhuishouding geregeld te worden. De gemeente is van mening dat alleen als het totale gebied dat op kaart moet worden ontwikkeld, aangezien naar haar mening alleen dan voldoende fondsen beschikbaar komen om ook de problemen van de huidige glastuinbouwbedrijven aan te pakken.

Intentieverklaring Steenbergen voor de ontwikkeling van een glastuinbouwgebied

De gemeente heeft op 24 juni 1999 samen met de Stichting Integrale Tuinbouwontwikkeling Steenbergen besloten "te komen tot een samenwerkingsovereenkomst inzake de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied Steenbergen". Voor het realiseren van dit doel is het project verdeeld in een aantal fasen, waarbij vooralsnog fase I van het project wordt uitgevoerd en het de intentie is te komen tot de fasen II en III. Indien beide partijen van mening zijn dat tot een voor beide partijen aanvaardbare realisatie kan worden gekomen, kan fase II van het project worden ingezet. Voor de gemeente geldt dat besluitvorming hierover in de gemeenteraad plaats vindt:

Fase I: haalbaarheidsonderzoek ontwikkeling glastuinbouw Steenbergen;

Fase II: opstellen samenwerkingsovereenkomst tussen Stichting ITOS en de gemeente en het opstellen van een convenant tussen de stichting ITOS, de gemeente en de provincie;

Fase III: realisatie ontwikkeling glastuinbouwgebied.

De uitgangspunten en taken van de stichting zijn:

- 1 De stichting wil het glastuinbouwgebied Steenbergen, gelegen tussen de Westlandse Langeweg, de Koevingse Dijk, de Stierenweg, de Halsterseweg en de Witte Ruitweg zelf gaan realiseren.
- 2 Het glastuinbouwgebied is verdeeld in fase I en II. Beide dienen gezamenlijk ontwikkeld te worden. De wijze van verrekening van de voorzieningen van fase I dient nader te worden uitgewerkt.
- 3 De stichting verzorgt de acquisitie en de promotieactiviteiten

Uitgangspunten en taken van de gemeente:

- 1 De gemeente is bereid haar medewerking te verlenen aan het door de Stichting op eigen kosten en risico realiseren van het glastuinbouwgebied;
- 2 De gemeente zal ten behoeve van het project geen vergunningen meer afgeven tot het inrichtingsplan (onderdeel van het haalbaarheidsonderzoek) gereed is, tenzij hiertoe gedwongen door wettelijke regels;
- 3 De gemeente verplicht zich medewerking te verlenen aan het haalbaarheidsonderzoek;
- 4 De gemeenten draagt zorg voor de uitvoering van de m.e.r. en de ontwikkeling van het bestemmingsplan;
- 5 De gemeente zal zich inzetten voor het verkrijgen van groen licht van de provincie Noord-Brabant voor de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied.

Gemeente Bergen op Zoom, anticipatie 1998

Als gevolg van de grenswijziging is het uiterste zuiden van het glastuinbouw van Steenbergen in de gemeente Bergen op Zoom komen te liggen. Bij de anticipatie op een nieuw bestemmingsplan is voor de vestiging van twee glastuinbouwbedrijven, door de provincie de afwijkingsprocedure van het streekplan gevolgd. De overige glastuinbouwbedrijven zijn gerealiseerd op basis van het oude bestemmingsplan van de gemeente Steenbergen.

5 MILIEU-EFFECTEN

Als referentie voor de te verwachten milieueffecten wordt de bestaande toestand van het milieu in de onderscheiden locaties beschreven inclusief de autonome ontwikkelingen. Daarbij wordt uitgegaan van de voortzetting van de huidige activiteiten en van reeds genomen besluiten. In geval niet duidelijk is of ontwikkelingen al dan niet door zullen gaan kunnen verschillende referentieniveaus worden aangelegd.

Vervolgens wordt nagegaan wat het effect is van de aanleg van glastuinbouw ten aanzien van de diverse onderwerpen die zijn onderscheiden. Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu van de voorgenoemde activiteit wordt, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid.

Bodem, grond- en oppervlaktewater

- Geomorfologie, bodemopbouw en bodemgesteldheid;
- Geologische en geohydrologische opbouw van de ondergrond. Hierbij wordt speciale aandacht besteed aan de aanwezigheid van mogelijk te doorgraven slecht doorlatende lagen en de doorlatendheid van de watervoerende systemen;
- Oppervlaktewaterhuishouding en relatie tussen oppervlaktewater en grondwater (toename van afvoer van water als gevolg van aanleg van kassen en verharding in het gebied)
- Geohydrologische stromingspatronen;
- Kwaliteit van oppervlaktewater en waterbodem, bodem en grondwater
 - gebruik van regenwater als gietwater;
 - aanvoer van water van elders;
 - riolering en de afvoer daarvan

Ecologie, landschap en cultuurhistorie

- Ecologische analyse van het gebied voor zover relevant;
- Aanwezigheid van natuurgebieden nabij de locaties en de daarin voorkomende bijzondere natuurwaarden;
- Betekenis van de locaties voor dan wel ligging ten opzichte van de ecologische hoofdstructuur;
- Landschappelijke structuur, visueel ruimtelijke kenmerken (landschapsbeeld, ruimtelijke zonering, compenserende maatregelen ten behoeve van inpassing);
- Historisch-geografische structuur, bedijkingpatroon, verkaveling en nederzettingenstructuren afzonderlijke elementen (mogelijkheden om deze zo veel mogelijk te behouden);
- Bekende en potentiële archeologische vindplaatsen;
- Flora en fauna van de locaties in algemene zin.

Woon- en leefmilieu

- Beschrijving van het woon- en leefmilieu in de omliggende woongebieden die kunnen worden beïnvloed, inclusief mogelijke barrièrevorming
- Effect van lichthinder door assimilatiebelichting en de wijze waarop dat kan worden beperkt.
- Mogelijkheid van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor nieuw te vestigen tuinderswoningen.

Mobiliteit

- Benodigde nieuwe infrastructuur en aanhaking aan de hoofdinfrastructuur;
- Mobiliteitsaspecten van personenvervoer (woon/werk) waarbij in wordt gegaan op de vervoerswijze (fiets, auto, openbaar vervoer);
- Mobiliteitseffecten van goederenvervoer;
- Verandering van intensiteit op bestaande en te verwachten intensiteiten op nieuwe wegen.

Energie en afval

- Mogelijkheid van inzet van collectieve maatregelen ter besparing van duurzame energie: de benutting van restwarmte, CO₂ van bestaande centrales en/of industrieën en toepassing van warmtepomp;
- Inzet van warmtekrachtinstallaties op gebiedsniveau;
- Optimalisering van kasconstructie om het energiegebruik te beperken.
- Afvalstromen en afvalverwijderingsstructuur voorkomend uit de teelt in kassen

Na de beschrijving worden de milieueffecten van realisering van de locatiealternatieven onderling en met de referentie vergeleken. Doel hiervan is inzicht te krijgen in de positieve in de mate waarin de alternatieven van elkaar verschillen. Het meest milieu-vriendelijke model wordt bepaald door aan de locatie die het meest milieu-vriendelijk ontwikkeld kan worden, inrichtings en beheersmaatregelen te koppelen die dat effect versterken.

Bij de formulering van het ontwerp-streekplan kunnen gemotiveerd afwijken van het meest milieu-vriendelijke alternatief. Financiële aspecten, beschikbaarheid van grond, werkgelegenheidsaspecten en dergelijke kunnen daartoe aanleiding geven. Het MER is een kader waarin voornoemde opties uitgewerkt moeten worden.